

општим прописима о радним односима не може, према томе, представљати не само основ за престанак функције (која престаје на друкчији начин) већ ни за престанак права по основу рада. Зато функционеру престају права по основу рада на функцији само онда кад му престане и сама функција, а не — под условима прописаним оспореним законом. Решење према коме права по основу рада на функцији престају и пре престанка мандата, не може се, према томе, сматрати сагласним с Уставом СФРЈ.

Имајући у виду изложено, Уставни суд Југославије оценио је да Закон СР Србије о функционерима није сагласан с Уставом СФРЈ, па је то и утврдио својом одлуком о оцењивању уставности тога закона.

(Одлука УСЈ, У број 257/86 од 25. јуна 1987)

Припремио Борђе Бурковић

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ СУДА

ЗАСТАРЕЛОСТ ДОСУБЕНОГ ЗАХТЕВА ЗА ОТКАЗ УГОВОРА О КОРИШЋЕЊУ СТАНА И ЗА ИСЕЉЕЊЕ ИЗ СТАНА. — ПРАВНА ПРИРОДА СТАНАРСКОГ ПРАВА

Пресудом Врховног суда Војводине од 2. фебруара 1962. године уважена је ревизија тужиоца тако што се тужба уважава и побијана другостепена и првостепена пресуда преиначују и тужени обавезује да се исели и да стан преда тужиоцу, уз претходно обезбеђење стана који задовољава најнужније услове становања туженог.

На молбу туженог, тужилац се сагласно да не тражи његово исељавање док је он жив. Предлог за дозволу извршења поднео је општинском суду 23. фебруара 1983. године, после његове смрти, против наследника који су остали у стану. Суд је решењем од 14. септембра 1983. године дозволио предложено извршење.

Наследници, као дужници у извршном поступку су оспорили извршност исправе на основу које је извршење дозвољено и у свом приговору су истакли да је време за извршење поменуте пресуде истекло, јер је од правноснажности до подигнутог предлога за дозволу извршења протекло више од двадесет година, па је наступила застарелост.

Општински суд је новим решењем од 24. октобра 1985. године уважио приговор застарелости, обуставио је извршење одређено ранијим решењем од 14. септембра 1985. године и све до тада спроведене извршне радње је укинуо, наводећи да је одредбама члана 379. став 1. Закона о облигационим односима одређено да сва потраживања утврђена правноснажном судском одлуком, како новчана тако и неновчана, или одлуком другог надлежног органа односно поравнањем пред судом, застаревају за десет година, па и она за која закон иначе предвиђа краћи рок застарелости.

У жалби против овог решења општинског суда од 24. октобра 1985. године, тужилац као поверилац у извршном поступку, побија овакво становиште општинског суда истичући да се члан 379. став 1. Закона о облигационим односима у конкретном случају не може применити, јер право становања није облигационо, већ стварноправне природе, па пошто стварна права не застаревају, то је решење, по његовом мишљењу, незаконито. Виши суд одбија жалбу налазећи да је општински суд правилно поступио када је усвојио приговор застарелости позивајући се на одредбу члана 379. став 1. Закона о облигационим односима.

Против решења вишег суда и општинског суда подиже захтев за заштиту законитости Јавно тужилаштво Војводине, оспоравајући зако-

нитост побијања решења и указујући да рок из члана 379. став 1. Закона о облигационим односима подлеже прекиду и застоју о чему нема разлога у образложењима побијаних решења.

Врховни суд Војводине својим решењем од 29. августа 1984. године уважава захтева за заштиту законитости, укида побијана решења и предмет враћа општинском суду на поновни поступак.

Општински суд решењем од 19. фебруара 1985. године поново овај приговор дужника о застарелости потраживања, раније одређено извршење обуставља и укида све до тада спроведене извршне радње. Из решења произлази да је суд по оцени изведених доказа о прекиду и застоју тока застарелости, оценио да је прекид застарелости био све до јуна 1969. године, имајући у виду споразум повериоца и дужника да поверилац не тражи извршење за време његова живота, али да је рок из члана 379. став 1. Закона о облигационим односима, односно из члана 23. став 1. Закона о застарелости потраживања истекао, због чега је одлучено као у изреци.

Виши суд је жалбу повериоца одбио својим решењем од 22. маја 1985. године и првостепено решење потврдио, прихватајући правно становиште општинског суда.

Против решења вишег суда и општинског суда подиже захтев за заштиту законитости Јавно тужилаштво Војводине. Поред истицања битних повреда одредаба Закона о парничном поступку у побијаном решењу, у захтеву се указује и на чињеницу да захтев за иселвање по пресуди о отказу уговора о коришћењу стана и само иселјење не застарева, те Јавно тужилаштво Војводине предлаже да се побијана решења преиначе, тако што ће се приговор дужника одбити.

Врховни суд Војводине решењем од 19. марта 1986. године захтев за заштиту законитости одбија, налазећи да је приговор дужника о застарелости основан, да је у побијаним одлукама судова правилно примењено материјално право и да нема битних повреда одредаба Закона о парничном поступку у побијаним решењима на које у свом захтеву указује јавни тужилац Војводине.

Против овог решења Врховног суда Војводине, као и решења вишег суда и општинског суда, подигао је захтев за заштиту законитости савезни јавни тужилац због погрешне примене материјалног права предлажући да се решења преиначе и приговор дужника одбије или да се укину и предмет врати општинском суду на поновни поступак и одлучивање. У конкретном случају, новоди се у захтеву савезног јавног тужиоца, реч је о извршењу једне кондемпнаторне одлуке која је по својој правној природи у суштини отказ стамбених просторија. Извршни наслов је постао правноснажан 17. априла 1962. године, а поверилац је 23. фебруара 1983. године тражио извршење. У поступку извршења у донетим одлукама судова прихвата се приговор застарелости предлога за извршење, чиме је извршност донете пресуде онемогућена. Основни правни проблем, у конкретном случају, састоји се у схватању материјално-правне суштине овог субјективног права, тј. да ли оно спада у област стварних права или облигационог права или је то стамбено право које не спада потпуно ни у једно од ових права, већ је то грађанско право своје врсте („*sui generis*”). Ово кључно питање у побијаним решењима није рашиштено, нити је добијен поуздан и правилан одговор на постављено питање. Врховни суд Војводине у свом решењу наводи да станарско право не спада ни у стварна ни у облигациона права, већ је то грађанско право своје врсте, али ипак стоји на становишту да је станарско право ближе облигационом праву, конкретно праву закупа, него стварном праву. Међутим, ако је станарско право грађанско право своје врсте, онда се на њега не могу применити ни поменуте одредбе Закона о облигационим односима, сматра савезни јавни тужилац. Одредбе члана 23. Закона о застарелости потраживања односно члана 379. став 1. Закона о облигационим односима искључиво су у функцији облигација и наравно обухватају одређене одлуке којима је утврђено само неко потраживање, новчано или новчаном, па је дејство ових одредаби другачијим тумачењима неприхватљиво. Стога сматра да су побијена решења неправилна и незаконита и да је у њима погрешно примењено материјално право.

Својим решењем Гзс 62/86 од 9. априла 1987. године Савезни суд је захтев за заштиту законитости одбио као неоснован. При том је у образложењу навео да је правилно схватање на које се указује у захтеву за заштиту законитости да се одредбе о застарелости потраживања које у члану 379. садржи Закон о облигационим односима могу односити само на захтеве из облигационо правних односа, због тога што се, како је предвиђено чланом 1. наведеног закона, тим законом уређују само односи облигационоправне природе. Стога је за разрешење спорног правног питања и оцену основаности захтева за заштиту законитости битна природа станарског права коју опредељује садржина тога права.

Станарско право, наводи Савезни суд, сагледано у светлу правног односа између носиоца станарског права и даваоца стана на коришћење садржи већи број овлашћења једне и друге стране у том правном односу. Врста и садржина појединих овлашћења прописују су законским нормама принудног карактера, а на овај конкретан случај примењује се Закон о стамбеним односима САП Војводине, укључујући и општа правила о стварном и облигационом праву из савезних закона, која наведеним покрајинским законом нису посебно уређена.

Станарско право, као право трајног коришћења стана, како је то прописано и у члану 164. Устава СФРЈ, несумњиво има елемената стварног права, јер је везано за одређени стан, трајног је карактера и делује према свима, а не само према даваоцу стана на коришћење. Међутим, станарско право садржи и низ овлашћења која важе само за првни однос између носиоца станарског права и даваоца стана на коришћење из којих произлазе трајне обавезе једне односно друге стране на одређена чињења и понашања, а чије кршење повлачи одређене санкције, укључујући и престанак станарског права, које иначе може да престане и из одређених објективних услова прописаних законом. Та овлашћења и обавезе која делују само између субјеката овог правног односа су облигационоправног карактера и на њих се примењују општа правила облигационог права, ако законом републике односно аутономне покрајине није другачије прописано. Стога је и право даваоца стана да на основу отказа уговора о коришћењу стана захтева исељавање из стана носиоца станарског права и других корисника, право које извире из њиховог облигационог односа на које се примењују одредбе Закона о облигационим односима о застарелости потраживања.

Будући да питање рока односно застарелости захтева за извршење правноснажности судске одлуке о исељењу Законом о стамбеним односима САП Војводине није другачије уређено, право повериоца да захтева извршење захтева застарева у року из члана 379. Закона о облигационим односима, па су и судови правилно одлучили усвајајући приговор застарелости и одбијајући захтев за исељење.

Припремио А. Лазовић

ОДЛУКЕ СПОЉНОТРГОВИНСКЕ АРБИТРАЖЕ

НЕОВЛАШЋЕНИ РАСКИД УГОВОРА ОД СТРАНЕ КУПЦА — ПРОДАЈА РАДИ ПОКРИЋА — ПРАВО ПРОДАВЦА НА НАКНАДУ АПСТРАКТНЕ ШТЕТЕ

Тужилац је фирма из САД, а туженик је југословенска радна организација. Тужилац подноси тужбу са разлога што је са туженим имао закључен уговор о купопродаји одређене количине робе. Тужени је био дужан да до одређеног рока отвори акредитив у корист тужиоца, који је затим уговорену количину робе требало да испоручи. Тужилац даље наводи, да тужени никад није отворио акредитив ни преузео спорну ро-